

Sygn. akt IV U 447/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2017 roku

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Lidia Łataś

Protokolant st. sekr. sądowy Joanna Jastrzębska-Ciura

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2017 roku w Częstochowie

sprawy I. W. i L. W. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania I. W. i L. W. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

z dnia 17 lutego 2017 roku Nr (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, że L. W. (1) z tytułu świadczenia pracy na rzecz płatnika składek I. W. od 1 lutego 2015 roku podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik i nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności gospodarczej;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. na rzecz odwołujących I. W. i L. W. (1) kwoty po 1800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 447/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 lutego 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził, że L. W. (1) z tytułu świadczenia pracy na rzecz płatnika składek I. W. od 1 lutego 2015r. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu, natomiast od

1 lutego 2015r. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w charakterze osoby współpracującej przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż w związku z wnioskiem w sprawie ustalenia od 16 listopada 2016r. uprawnień do zasiłku chorobowego dla osoby ubezpieczonej L. W. (1) z tytułu niezdolności do pracy ZUS dokonał weryfikacji danych zaewidencjonowanych na koncie L. W. (1) oraz przeprowadził postępowanie wyjaśniające. Na podstawie druku zgłoszenia do ubezpieczeń ustalono, że Pan L. W. (1) od 1 lutego 2015r. został zgłoszony do

ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego w charakterze pracownika PPHU (...) z siedzibą w K.. Z wyjaśnień płatnika składek I. W. wynika, że L. W. (1) jest jej mężem, ale prowadzą odrębne gospodarstwa domowe. Każdy z małżonków prowadzi życie na własny rachunek, mąż zamieszkuje na piętrze, a żona na parterze. Z uwagi na opiekę nad ciężko chorą mamą odwołująca nie przeprowadziła sprawy rozwodowej. ZUS wskazywał, iż małżonek spełniający kryteria określone dla osób współpracujących nie może być zgłoszony do ubezpieczeń jako pracownik.

Odwołania od powyższej decyzji złożyli L. W. (1) i I. W.. Wnosili o zmianę zaskarżonej decyzji i orzeczenie co do istoty sprawy oraz zasądzenie od organu rentowego na ich rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. Zarzucali naruszenie

art. 8 ust. 2 i 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, przez jego błędną wykładnię

i przyjęcie, że praca małżonka na rzecz żony jest rodzajem współpracy, powodującym powstanie obowiązkowego ubezpieczenia społecznego i co z tym związane powoduje powstanie obowiązku uiszczenia składki na ubezpieczenie, a także błędne ustalenie stanu faktycznego oraz nieprzeprowadzenie właściwej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Podnosili, iż nie ulega wątpliwości, iż praca ubezpieczonego była wykonywana (na stanowisku ślusarza), jednakże jej charakter odpowiada wyłącznie stosunkowi pracy. Płatnik zatrudnia również inne osoby do wykonywania prac rzemieślniczych – ślusarskich. Zatem praca ubezpieczonego nie może zostać uznana za taką pomoc udzieloną przedsiębiorcy przez jego małżonka, bez której stanowiące majątek wspólny małżonków, dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia ich współdziałanie przy tym przedsięwzięciu, gdyż pracę ubezpieczonego mógł wykonać każdy inny pracownik, tym bardziej, że w znacznej mierze zatrudnienie odbywało się z części etatu, a dopiero w ostatnim okresie, w związku ze zwiększeniem zamówień (których pozyskanie notabene było efektem wyłącznie pracy I. W.), zostało zwiększone do pełnego etatu. W niniejszej sprawie zarówno z oświadczenia płatnika oraz jej pisemnego oświadczenia złożonego w toku kontroli przeprowadzonej przez ZUS w 2009 roku wynika, że małżeństwo już od lat nie prowadzi wspólnego gospodarstwa domowego. I. W. zajmuje się chorą matką i to z nią zamieszkuje na parterze domu i tworzy gospodarstwo domowe. Fakt wspólnego zamieszkiwania nie może mieć decydującego znaczenia.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań, wywodząc jak w zaskarżonej decyzji. Wnosił o zasądzenie kosztów postępowania sądowego zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

L. W. (2) (ur. (...)) oraz I. W. (ur. (...)) są małżeństwem. Posiadają dwójkę dzieci, które od wielu lat są samodzielne i zamieszkują poza domem rodziców, syn za granicą, a córka w K.. Pożycie małżeńskie nie układało się dobrze, ale dopóki w domu zamieszkiwały dzieci odwołujący prowadzili wspólne gospodarstwo domowe i utrzymywali pozory małżeństwa. Każdy z małżonków miał swoje środki finansowe, ale I. W. gotowała posiłki dla całej rodziny. Natomiast gdy dzieci opuściły dom rodzinny, to małżonkowie postanowili, że każdy z nich pójdzie swoją drogą. Miało to miejsce około 2007-2008r. Od tego czasu małżonkowie mieszkają w jednym domu, ale na osobnych poziomach, do mieszkań ich prowadzą osobne klatki schodowe. Odwołująca ze swoją mamą mieszka na parterze, a odwołujący mieszka na piętrze. Każdy z poziomów ma dwa pokoje, kuchnię i łazienkę. Przed Urzędem Skarbowym małżonkowie rozliczają się osobno, nie mają wspólnego konta. Małżonkowie nie uczestniczą we wspólnych uroczystościach rodzinnych, nie spędzają wspólnie świąt. Koszty związane z utrzymaniem domu ponoszą po połowie, a fizycznie opłaca je odwołująca. W dniu 2 listopada 2016r. odwołujący spadł z dachu, od tej daty ma problemy z nogą i nie wykonuje pracy. Ponieważ nie osiąga dochodów, wydatki z tym związane ponoszą za niego dzieci. Małżeństwo L. W. (1) i I. W. trwa jedynie formalnie, rozwód nie został przeprowadzony z uwagi na silne przekonania religijne matek odwołujących.

I. W. od 1 listopada 2005r. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą PPHU (...) w K.. Działalność ta polega na produkcji elementów metalowych do ogrodzeń. L. W. (1) do wiosny 2006r. prowadził w drugiej części zabudowań własną działalność gospodarczą dotyczącą wykonywania kotew dla kopalń. Kopalnie w pewnym momencie zaprzestały składać zamówienia na kotwy i L. W. (1) zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej. Po pewnym okresie, odwołująca zaproponowała L. W. (1) pracę u siebie. Odwołujący pracował u odwołującej od 1 kwietnia

2008r. do 1 listopada 2011r. w ramach stosunku pracy, następnie w okresach od 1 lutego 2012r. do 1 marca 2012r. oraz od 1 marca 2014r. do 1 lutego 2015r. na podstawie umowy zlecenia. Od dnia 1 lutego 2015r. został ponownie zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w wymiarze ¼ etatu na stanowisku ślusarza. Następnie aneksem z dnia 30 września 2016r. podwyższono wymiar czasu pracy do pełnego etatu. L. W. (1) nie był jedynym pracownikiem odwołującej, w różnych okresach pracę wykonywali również M. T., D. W., S. B. i S. P.. W sposób długotrwały byli zatrudnieni:

1. D. D.: w ramach stosunku pracy: od 1.03.2006r. do 1.03.2009r., od 15.04.2010r. do 16.03.2012r. i od 1.10.2014r. do 13.04.2016r., w ramach zlecenia: od 25.06.2012r. do 1.10.2014r.;

2. S. P.: w ramach stosunku pracy: od 1.12.2015r. do 1.05.2016r., od 1.01.2017r. do 2.01.2017r., w ramach umowy zlecenia: od 12.05.2011r. do 1.07.2011r., od 1.05.2016r. do 1.01.2017r.

Odwołujący wykonywał pracę w podobny sposób do innych pracowników. Odwołujący wykonywał prace ślusarskie. Nie wydał poleceń innym pracownikom, nie zajmował się czynnościami zarządzającymi. Pozostali pracownicy byli przyjmowani do pracy przez odwołującą. Wszystkie kwestie związane z wykonywaniem pracy uzgadniali z odwołującą. Odwołująca dowoziła materiał, wydawała polecenia odnośnie pracy. I. W. w ramach prowadzonej działalności współpracuje z M. J., który prowadzi działalność gospodarczą - kuźnię i dla którego wykonuje elementy. W ramach prowadzonej działalności z M. J. kontaktuje się wyłącznie odwołująca. Ona przywozi mu gotowe elementy i zabiera od niego materiał. W sprawie zamówień i rozliczeń M. J. rozmawia wyłącznie z I. W.. Odwołująca należności związane z opłatami z firmy, m.in. za prąd i wodę pokrywa sama.

dowód: akta ZUS, akta kontroli ZUS, umowy o pracę (k. 12-14 akt), akt zgonu S. P. (k. 15 akt), książka kontroli (k. 16-18 akt), zestawienie osób zgłoszonych do ubezpieczeń przez I. W. (k. 29 akt), zeznania świadków: E. M. (k. 40v-41 akt), M. J. (k. 41 akt), G. K.

(k. 41-41v akt), M. T. (k. 41v-42 akt), P. W. (k. 56-57 akt) oraz wyjaśnienia odwołującej I. W. (k. 57-57v akt).

Odwołanie jest uzasadnione.

Zgodnie z art. 8 ust. 2 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2017r., poz. 1778) jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, o których mowa w ust. 11 - dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jako osoba współpracująca.

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się zatem do ustalenia czy w związku z wykonywaniem przez L. W. (1) w spornym okresie czynności w ramach działalności żony winien być traktowany jako pracownik czy jako osoba współpracująca.

Wedle ust. 11 art. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych za osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność (...), uważa się małżonka, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, macochę

i ojczyma oraz osoby przysposabiające, jeżeli pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują przy prowadzeniu tej działalności (...).

Nie każde jednak wykonywanie czynności osoby bliskiej przedsiębiorcy oznacza, iż jest ona osobą współpracującą w rozumieniu powołanych przepisów. Zgodnie z orzecznictwem (por. wyrok SN z dnia 23 kwietnia 2010r., sygn. II UK 315/09, LEX nr 604215; wyrok z dnia 6 stycznia 2009r., sygn. II UK 134/08, OSNP 2010/13-14/170) przyjmuje się, że do zaistnienia współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej, konieczne jest wystąpienie łącznie takich elementów jak:

- 1) istotny dla działalności gospodarczej ciężar gatunkowy działań współpracownika;
- 2) bezpośredni związek z przedmiotem podjętej działalności;

- 3) stabilność i zorganizowanie;
- 4) znaczący czas i częstotliwość podejmowanych robót.

Ponadto osoby bliskie, o których mowa w przepisie muszą pozostawać we wspólnym gospodarstwie domowym. Warunki te muszą być spełnione łącznie.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe nie daje podstaw do przyjęcia, że odwołujący L. W. (1) w okresie od 1 lutego 2015r. winien podlegać ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca przy prowadzonej przez odwołującą działalności gospodarczej. Potwierdza to całość materiału dowodowego, w tym wiarygodne zeznania świadków i wiarygodne wyjaśnienia odwołującej.

Przede wszystkim nie został spełniony warunek pozostawania odwołujących we wspólnym gospodarstwie domowym. Małżeństwo odwołujących trwa od wielu lat jedynie formalnie. Mimo, iż posiadają jeden adres zamieszkania, to od około 10 lat nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego. Każde z nich zajmuje osobne w pełni samodzielne piętro domu, osobna jest nawet klatka schodowa. Każde z małżonków prowadzi osobne gospodarstwo domowe. Małżonkowie nie uczestniczą wspólnie w imprezach rodzinnych, nie spędzają wspólnie świąt. Nie posiadają wspólnego konta, w urzędzie skarbowym rozliczają się osobno. Koszty utrzymania domu pokrywają osobno, z tym że w ostatnim okresie, gdy odwołujący nie posiada źródła utrzymania, koszty te ponoszą za niego pracujące dzieci, a nie odwołująca. Okoliczności te potwierdzają w swoich zeznaniach świadkowie, w tym córka odwołujących przesłuchana na wniosek organu rentowego. Nie można również nie podnieść, iż odwołujący był pracownikiem odwołującej również we wcześniejszych okresach, m.in. w 2009r. kiedy to przeprowadzona była kontrola ZUS, w trakcie której ujawniono m.in., że odwołujący zamieszkuje pod tym samym adresem co odwołująca (co wynikało choćby z wniosku o urlop bezpłatny v. k. 14 akt kontroli). Wówczas jednak realizacja stosunku pracy nie budziła wątpliwości. Niewątpliwie wówczas, jak i obecnie przeprowadzając kontrolę, kontrolujący miał możliwość bezpośredniej weryfikacji czy małżonkowie istotnie prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Należy podkreślić, iż jakiegokolwiek zarzuty w tym zakresie nie były jednak formułowane w protokole kontroli.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, iż ciężar gatunkowy działań L. W. (1) nie miał istotnego znaczenia dla prowadzonej działalności gospodarczej. Mąż odwołującej nie miał żadnego wpływu na sposób prowadzenia firmy, w żadnym zakresie nie reprezentował swojej żony tak przed kontrahentami, jak i przed innymi pracownikami. Wszystkie decyzje dotyczące działalności leżały w gestii odwołującej, ona zapewniała materiał i zlecenia. Mąż odwołującej w ramach zawartej umowy o pracę zajmował się jedynie czynnościami ślusarskimi, tak jak pozostałe osoby zatrudnione w tym miejscu. Przy czym do 30 września 2016r. pracował w niepełnym wymiarze czasu pracy (zaledwie 1/4 etatu), dopiero od 1 października 2016r. wykonywał pracę na całym etacie do 2 listopada 2016r., kiedy to uległ wypadkowi. Niewątpliwie czynności przez niego wykonywane, choć miały bezpośredni związek z przedmiotem działalności i wpływały na osiąganie przychodu przez odwołującą, to znaczenie tych czynności dla prowadzonej działalności nie miało znaczenia istotnego, albowiem w spornym okresie na rzecz odwołującej pracę czy to na podstawie umowy o pracę czy cywilnoprawnej umowy, wykonywały również inne osoby. Jego praca nie różniła się od pracy innych pracowników.

W tej sytuacji brak jest podstaw do uznania, iż L. W. (1) winien być traktowany jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

W związku z powyższym na podstawie powołanych przepisów i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. należało zmienić zaskarżoną i orzec jak w sentencji.

W sprawie o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku ubezpieczenia społecznego lub jego zakresu (o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego; o podleganie ubezpieczeniom społecznym) do niezbędnych kosztów procesu zalicza się wynagrodzenie reprezentującego stronę radcy prawnego, biorąc za podstawę zasądzenia opłaty za jego czynności z tytułu zastępstwa prawnego stawki minimalne określone w § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa

kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.) (por. mającą moc zasady prawnej uchwałę Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów, z dnia 20 lipca 2016r., sygn. III UZP 2/16, Biul.SN 2016/7/19-20).

Orzeczenie to wydane zostało co prawda na gruncie poprzednio obowiązującego rozporządzenia, ale wobec tożsamości regulacji zachowuje pełną aktualność również na gruncie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., poz. 1804). Wobec powyższego o kosztach zastępstwa procesowego orzeczono zgodnie z § 2 pkt 4 wymienionego wyżej rozporządzenia, jak również § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 września 2017r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2017r., poz. 1799).